

ASIAKAS APTEEKISSA

TEKSTI MARI PARKKONEN, LILJA SUOMINEN, TIMO NUUTI

JOS alkoholin käyttö on ollut runsasta ja pitkäkestoista, käytön lopettamisen tai vähentämisen yhteydessä voi ilmetä voimakkaita ja vaikeitakin vieroitusoireita, jotka saattavat vaatia lääkkeitä ja pahimmissa tapauksissa laitoshoitoa. Vakavat vieroitusoireet ovat merkki yli 180 gramman päivittäisestä etanolian-noksesta viikkojen ajan.

Vieroitusoireita ilmaantuu, kun päihteeseen sopeutuneen hermoston toiminta muuttuu päihteen poistussa elimistöstä nopeasti. Hermoston adaptaatio päihteeseen jää jäljelle, ja hermosto tulee ”yliaktiiviseksi”. Alkoholi-vieroitusoireet ilmaantuvat viiden vuorokauden sisällä käytön lopettamisesta. Vakavia alkoholin vieroitusoireita ovat kouristukset ja alkoholidelirium, joita pyritään välttämään tai hoitamaan lääkehoitolla.

Alkoholidelirium on laitoshoitoa vaativa, hoitamattomana hengenvaarallinen tila. Sen oireita ovat autonominen ja psyskomotorinen hyperaktiivisuus, hikoilu, takykardia, vapina, levottomuus, puhevaikeudet, desorientaatio ja hallusinaatiot.

Tutkimusten mukaan vieroitusoireiden hoidossa bentsodiatsepiinit on havaittu tehokkaimmiksi. Alkoholin vaikeiden vieroitusoireiden hoitoon on käytetty kyllästysohjossa diatsepaamia. Suun kautta annettuna se imeytyy nopeasti ja eliminoituu hitaasti,

ja estää myös kouristelua tehokkaasti. Avovieroituksessa muita lääkkeitä ovat muun muassa klooridiatsepoksidi, tso-pikloni, tematsepaami ja karbamatsepiini. Lisäksi b-vitamiinia annetaan usein injektiona.

Vieroituksen voi toteuttaa avohoitossa, jos potilas on somaattisen vointinsa puolesta siinä kunnossa, eikä ole motivoitunut osastohoitoon. Selvänä oleva tukihenkilö asiakkaan kotona edesauttaa avohoidon mahdollisuutta. Vieroitushoito tehoaa alkoholin vieroitusoireisiin, muttei paranna alkoholiriippuvuutta. Hoidon piirissä pysyminen ja jatkohoidon suunnittelu yhteistyössä potilaan kanssa ovat oleellisia riippuvuuden katkaisemisen kannalta.

Asiakkaan lääkitys

Diatsepaamin (Diapam 2 mg/ml. oraalilispensio) vaikuttavana aineena on diatsepaami, joka sitoutuu GABAA-reseptorikompleksissa bentsodiatsepiini-reseptoriin ja tehostaa gamma-aminovoihapon neurotransmissiota estävää vaikutusta. Yleiset haitat liittyvät sen keskushermostoa lamaan ominaisuuksiin. Kyllästysohjossa annostellaan 20 milligrammaa 1,5–2 tunnin välein, kunnes potilas nukkuu. Kokonaisannos saa olla korkeintaan 200 milligrammaa ja hoidon on rajoitettava yhteen vuorokautteen.

Alkoholin vieroitushoito

60-vuotias nainen tulee apteekkiin heikkokuntoisena puolisonsa kanssa. Nainen on käyttänyt alkoholia todella runsaasti edellisen kahden viikon aikana ja käynyt lääkärin vastaanotolla vieroitusoireiden takia. Lääkäri on määrännyt asiakkaalle diatsepaami-kyllästys-hoidon. Aiempänä lääkityksenä on metformiini ja atorvastatiini.

Vieroitushoito tehoaa alkoholin vieroitusoireisiin, muttei paranna alkoholiriippuvuutta.

Metformiini (Metforem 500 mg) käytetään tyypin 2 diabeteksen hoidossa. Se alentaa plasman glukoositasoa vähentämällä maksan glukoosituotantoa ja lisäämällä kudosten insuliinherkkyttä. Asiakkaan tapauksessa merkittävänä interaktioriskinä voidaan pitää runsasta alkoholin käyttöä, johon liittyy suurentunut maitohappoasidoosin riski.

Atorvastatiini (Atorvastatin Krka 10 mg) käytetään hyperkolesterolemian hoitoon ja sydän- ja verisuonitapahtumien ehkäisyyn. Vaikutusmekanismina on kolesteroliinintuotannon vähentäminen maksassa. Myös atorvastatiiniin kohdalla tulisi ottaa huomioon alkoholin suurkulutuksen vaikutus mahdollisten maksavaikutusten takia.

Asiakkaalle kerrottavia asioita:

- › Puolison on seurattava vaimonsa tilaa koko hoidon ajan.
- › Lääkettä käytetään lääkärin ohjeen mukaan, kunnes asiakas nukahtaa, jolloin käyttö lopetetaan. Millaiset ohjeet lääkäri on antanut? Onko epäselviä asioita?
- › Kyseessä on melko suuri diatsepaamiansos, joten mahdollisia haittoja on seurattava tarkkaan. Vaikutus kestää pitkään, joten viiden vuorokauden ajan on vältettävä muun muassa autolla ajoa.
- › Jos ilmenee sekavuutta tai muita sivuvaikutuksia, tulee ottaa yhteyttä lääkäriin.
- › Muita keskushermostoon vaikuttavia aineita ei saa käyttää hoidon aikana.
- › Onko asiakas käyttänyt muita lääkkeitä säännöllisesti? Muistutus siitä, että lääkkeitä voi olla vakavia yhteisvaikutuksia alkoholin kanssa.
- › Neste- ja elektrolyyttitasapainosta huolehtiminen on tärkeää.
- › Lääkärikontrollissa kannattaa selvittää mahdollisen alkoholiriippuvuuden jatkoahoito.

Asiakasapteeissa - palstaa kirjoittavat: Suomen yliopiston farmasian opiskelijat Liakelaito ja neuvotia 2 -opintokujan osastolla. Asiasisällön tarkastavat opintokujan peditatit Kai Niina Karttunen ja peditatit.

PUHEENJOHTAJISTOLTA

Paistalla vuorottelevat puheenjohtajat.

Uudistuneena uutta kohti

Farmasialiitossa elämä menee eteenpäin sykleissä. Uusi edustajisto on aloittanut toimikautensa. Vanha hallitus väistyy uuden tieltä ja samalla aloittavat liiton uusi puheenjohtaja ja vt. toiminnanjohtaja omaa taivaltaan liiton luotsaajina.

Uutta ei liitossa pelätä. Meillä homma on hallussa, ja tällaiseen kiertokulkuun järjestömaailmassa on tässä vuosien varrella saanut itse kukin tottua. Uudet johtajat tuovat aina mukanaan jotain tuoretta ja kiinnostavaa sisältöä liiton toiminnan kehittämiseen. Oma kiinnostukseni liiton toimintaa kohtaan syntyy juuri tästä vaihtelusta.

Nyt kautensa päättävä hallituskokoonpano aloitti uransa neljä vuotta sitten Lääkärilaitos Mäkelänkadulla. Sama hallitus lopettaa kautensa uudessa upeassa Farmasialiiton toimistossa Pasilassa. Muutto on aina iso juttu – liitollekin. Mutta ei tämä muutto hallituksen ainoaksi saavutukseksi menneeltä kaudelta jäänyt. Farmasialiitto on vakiinnuttanut paikkansa entistä merkittävämpanä vaikuttajana alan eri sektoreilla. Meitä farmasian alan ammattilaisia todellakin arvostetaan suomalaisen terveydenhuollon kentällä. On hienoa, että olen saanut olla mukana ideomassa ja kehittämässä liiton toimintaa, ja saan tätä työtä liiton piirissä tehdä tulevaisuudessakin.

Vuoden vaihtuessa aloittavat toimikautensa myös uudistuneet aluejohtoryhmät ja neuvottelukunnat. Alueoiminta on sitä, mikä tuo liiton lähelle jäsentä. Paikallisissa tapahtumissa verkostoidutaan ja viihdytään kollegoiden seurassa. Tämä on liiton toiminnan kannalta ihan keskeistä, koska liitto on yhtä kuin sen jäsenet. Paikalliset toimijat aluejohtoryhmissä ovat kultaakin kalliimpia liiton sanansaattajia kentällä. Vireä paikallistoiminta on vahva todiste liiton elinvoimasta. Kollegiaalisuuden lisäämisestä on kaikilla aloilla tullut entistä tärkeämpää. Saamme toisistamme tukea ja voimaa työelämän pyörytyksissä. Ja vaikka vauhti kiihtyy, kaveria ei jätetä.

Neuvottelukuntien tollille kuuluu sektoriedunvalvonta sen kaikissa muodoissa. Näistä liiton neuvottelukunnista löytyy substanssi-osaaminen, jolla liittoon viedään eteenpäin niin ammatillisesti kuin työelämän kehittämisenkin näkökulmasta. Tämän työn merkitys on kasvavassa, koska työelämän vaatimukset kiristyvät ja ammatillisessakin mielessä ala menee eteenpäin yhä kiihtyvällä vauhdilla.

Neuvottelukuntien kasvava rooli liiton toiminnan taustavaikuttajana tuo sen voiman, jolla liiton toiminta jäsenten hyväksi saadaan näky-mään ja kuulumaan kaikessa alan liittyvässä keskustelussa ja päätöksenteossa.

Uudistuneena uutta kohti sanottiin otsikossa. Juuri näin me taas teemme mutta saatelemme tämän vuoden kuitenkin ensin loppuun.

Ihanaa joulun aikaa sekä onnea ja menestystä uudelle vuodelle 2022.

MIKA LÄTTI

Farmasialiiton varapuheenjohtaja

Vaikka vauhti kiihtyy, kaveria ei jätetä.

Lähteet: Alkoholi-ongelman hoito. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecim ja Suomen Päädelsäketieteen yhdistyksen asettama työryhmä, Suomalainen Lääkäriseura Duodecim 21.08.2018. www.kaypahoito.fi • Amato L, Minozzi S, Vecchi S ym.: Benzodiazepines for alcohol withdrawal. Cochrane Database of Systematic Reviews 2010, Art. No. CD005063 • Duodecim lääketietokanta. Haettu internetistä 4.2.2021, www.terveysportti.fi • Holbrook AM, Crowther R, Lotter A, Cheng C, King D: Meta-analysis of benzodiazepine use in the treatment of acute alcohol withdrawal. CMAJ. 160:649-55, 1999. • Kallioikoski A: Metformiini ja maitohappoasidoosi – varo vauha! SIC1, 2011. http://sic.fimea.fi • Niemelä S: Alkoholi- vieroitusoireiden hoito. Duodecim 127(13):1373-7, 2011 • Simojoki K: Alkoholin vieroitusoireiden hoito. Lääkärin käsikirja. Kustannus Oy Duodecim 15.6.2020. Artikkelin tunnus: kt01097 (040.004). www.terveysportti.fi